

ГЕРАСИМЕНКО В. Г.

к. е. н., проф.

Одеський національний економічний університет

ЯРЬОМЕНКО С. Г.

к. геогр. н., ст. викладач

Одеський національний економічний університет

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛЯЖНОГО ГОСПОДАРСТВА КУРОРТНОГО МІСТА

У статті розглянуто загальну характеристику пляжного господарства курортного міста на прикладі м. Одеси, а також природно-географічні характеристики, вимоги до пляжів та їх інфраструктури. Розглядаються питання рівня інфраструктурного забезпечення пляжів, можливості їх позиціонування відносно рекреаційних потреб відпочиваючих. Дослідження передбачає подальшу розробку питання інфраструктурного забезпечення курортного міста, маркетингового позиціонування на ринку рекреаційних послуг, планування та управління рекреаційними територіями курортного міста.

Ключові слова: пляж, пляжна та припляжна зона, інфраструктурне забезпечення, маркетингове позиціонування.

ГЕРАСИМЕНКО В. Г.

к. э. н., проф.

Одесский национальный экономический университет

ЯРЕМЕНКО С. Г.

к. геогр. н., ст. преподаватель

Одесский национальный экономический университет

ИНФРАСТРУКТУРНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПЛЯЖНОГО ХОЗЯЙСТВА КУРОРТНОГО ГОРОДА

В статье рассмотрена общая характеристика пляжного хозяйства курортного города на примере г. Одессы, а также природно-географические характеристики, требования к пляжам и их инфраструктуре. Рассматриваются вопросы уровня инфраструктурного обеспечения пляжей, возможности их позиционирования относительно рекреационных потребностей отдыхающих. Исследования предусматривают дальнейшую разработку вопроса инфраструктурного обеспечения курортного города, маркетингового позиционирования на рынке рекреационных услуг, планирования и управления рекреационными территориями курортного города.

Ключевые слова: пляж, пляжная и припляжная зона, инфраструктурное обеспечение, маркетинговое позиционирование.

GERASYMENKO V. G.

candidate of economical sciences, associate professor

Odessa National Economic University

IAROMENKO S. G.

candidate of geographical sciences, lecturer

Odessa National Economic University

INFRASTRUCTURE PROVISION OF A BEACH ECONOMY OF A RESORT CITY

The paper describes general characteristics of the beach economy of resort city on the example of Odessa, as well as natural and geographical characteristics, requirements to the beaches and their infrastructure. The problems of the infrastructure provision of the beaches, the possibility of their positioning with the recreational needs of tourists are considered in the paper. Studies involve the further development of the issue of infrastructure provision of the resort city, the marketing positioning of recreational services, planning and management of recreational areas of the resort town.

Keywords: beach, beach and near-beach area, infrastructure support, marketing positioning.

gerasymenko@gmail.com, syaromenko@gmail.com

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Рекреаційне освоєння територій узбережжя Чорного та Азовського моря пов'язане з активним господарським освоєнням прибережних територій. Господарська діяльність та система розселення населення у комплексі створюють навантаження на природні об'єкти, існуючу інфраструктуру, інші соціальні та технічні об'єкти регіонів. Не дивлячись на тривалий період дослідження рекреаційних територій, визначення норм техногенного та антропогенного навантаження на природні об'єкти, існує проблема формування цілісної системи оцінки об'єктів рекреації, управління та постійного моніторингу рекреаційних угідь курортних та прибережних територій.

Пляжі, особливо розміщені на морських узбережжях, як об'єкт рекреації мають важливе значення для оздоровлення та лікування, за своїми властивостями мають комплексний характер, а фактори пляжних зон визначають можливість використання пляжів для рекреації у комфортних умовах для різних категорій рекреантів. На комфортність пляжних зон значний вплив має фактор наявної інфраструктури, що формується на основі існуючої системи комунікацій, технічних об'єктів, задіяних для потреб рекреації тощо. Також важливими є соціально-економічні фактори та кадрового забезпечення пляжів, що необхідно розглядати не тільки як природні об'єкти, але і як складну рекреаційну систему, що складається із природних, технічних, соціальних, економічних, кадрових елементів, які забезпечують обслуговування рекреантів. Постає важливе завдання приведення пляжного господарства до єдиної системи вивчення та оцінки, управління, моніторингу та контролю за дотриманням вимог на території пляжів щодо ~~якості~~ якості надання послуг з відпочинку, безпеки та комфортності для рекреантів різних вікових, соціальних та інших категорій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання інфраструктурного забезпечення пляжних зон, створення кадастру пляжів, нормування рекреаційного навантаження на пляжі розглядається у роботах Ю. А. Амброз [14], А. І. Амоші [8], І. А. Берднікова, Л. Л. Круглякової, В. Н. Степанова [21], В. Г. Герасименка [3], В. В. Долотова, В. А. Іванова, Л. Н. Саломатіної [7, 8, 12], Н. І. Карпенко [9], Т. Ф. Панченко [10], О. Г. Топчієва [11].

Постановка завдання. У даній статті висвітлено основні характеристики інфраструктурного забезпечення курортного міста на прикладі м. Одеса. Також визначено основні підходи до дослідження маркетингового позиціонування пляжів курортного міста.

Метою статті є визначення рівня інфраструктурного забезпечення основних пляжів міста Одеса, особливості їх маркетингового позиціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш цінним ресурсом для кліматолікування, таласотерапії є наявність пляжів та берегів водних об'єктів, які можна використовувати для рекреаційних цілей у теплий період року. Сприятливий для рекреації сезон у літній період в Одесі становить 100–110 днів. Купальний сезон триває з середини травня до середини вересня. Середньомісячна температура морської води у травні становить +14,6°C, у липні-серпні – +22,5°C, у вересні – +17–18°C. Добові коливання температури зазвичай не перевищують 2,5–3°C, що є сприятливим для купання у будь-який період доби і відповідає поняттю комфортності [11, 14]. Дисконфортна температура (7–10°C) встановлюється у середньому на 1–3 дні під дією згінних вітрів (північних, північно-західних, західних) [14].

Важливою складовою оздоровлення на узбережжі моря є наявність пляжу – простої акумулятивної форми рельєфу, яка сформована накопиченням наносів (вулканічних, галькових, гравійних, піщаних, черепашкових, коралових тощо) у зоні прибійного потоку. Пляжі поділяють на два типи: повного профілю та приєднані (односхилі, причленовані) [9]. На території Одеси більшість пляжів відноситься до односхилих, розміщених у підніжжі кліфу, за виключенням пляжу Лузанівки, який має повний профіль. Пляжі неповного профілю потребують захисних заходів від прибійної сили моря, тому більшість пляжів та схилих ділянок міста через абразивні процеси були захищені інженерними спорудами у II половині ХХ ст.

Визначення стану пляжів необхідне для можливості використання їх у рекреаційній діяльності. Оцінка пляжів курортних зон може проводитись за кількома напрямками: геоморфологічним, економічним та соціальним. Геоморфологічний підхід до оцінки пляжів полягає у кількісних показниках пляжів природного характеру, що є базовим для формування комфортних умов для рекреації. Включає у себе орографічні, кліматичні, гідрологічні та екологічні фактори для розвитку пляжно-купального виду рекреації. Узбережжя Чорного моря у Одеській області має різні типи берегів, що впливає на створення сприятливих умов для пляжної зони та розвитку оздоровчих рекреаційних занять з використанням фактору клімату, морської води та активних фізичних вправ (табл. 1).

На території м. Одеси, згідно з ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій» [6] виділяються пляжі за ступенем придатності для організації сприятливих умов відпочинку, які потребують захисту від агресивного впливу води та мають прилеглу територію, що розміщена на висоті більше 10 м. Такі пляжі характерні для третього типу, проте придатність пляжів підвищена за рахунок створення захисних інженерних споруд на узбережжі Одеси та збільшено площу пляжів за рахунок насипу піску з Одеської банки.

Таблиця 1

Пляжні ресурси Одеської області [11]

Район, територія міста	Загальна довжина берега	Довжина пляжів, км, у тому числі пляжі:			Береги іншого призначення, км
		Придатні для рекреації	Вибірково придатні для рекреації	Не придатні для рекреації	
Комінтернівський	52	30	4	15	3
Одеса	44	35	-	-	9
Овідіопольський	28	18	3	5	2
Білгород-Дністровський	46	36	3	5	2
Татарбунарський	118	56	11	49	2
Кілійський	106	-	-	50	56
Разом по області	394	175	21	124	74

Історично пляжне господарство Одеси розташовувалось у районі Одеського порту. Пляж Австрійський був загальнодоступним до 1930-х років, далі використовувався лише працівниками порту. Невеликі ділянки природних пляжів також розміщувались у гирлі балки Аркадійської, 10-ї та 16-ї станції Великого Фонтану. Найближчим та популярним до тогочасного міста був пляж Ланжерон [19].

Відповідно до даних управління інженерно-охоронної території міста Одеської міської ради у 2014 році нараховувалось 35 берегозахисних споруд у вигляді штучних пляжів, розділених на 71 ділянку, з них 34 ділянки орендуються, 3 ділянки – у користуванні за договорами про співробітництво, 34 ділянки вільні від оренди і обслуговуються прибережними комунальними підприємствами. Найбільшими орендаторами пляжів м. Одеса є ТОВ «Фореґстін» (10 ст. Вел. Фонтану, пляж «Чайка»), ТОВ «ПКД» (пляж «Отрада»), ПП «Моноліт» (пляж «Отрада»), Міжнародний гуманітарний університет (8 ст. Вел. Фонтану) [13]. У сучасному розподілі територій м. Одеси категорія «Інші території» вміщує у собі територію пляжів, які оцінюються у 56 га, або 0,3% від усієї території міста [2].

Функціонування пляжу як об'єкта для рекреації забезпечується необхідними документами. У «Правилах охорони життя людей на водних об'єктах України» (редакція від 16.11.2012 р.), затверджених Наказом № 272 МНС України від 03.12.2001 [15,16], надано перелік документів, які необхідні для діяльності пляжу: паспорт підводної частини акваторії пляжу; акт водозащитного обстеження дна акваторії пляжу; карта виміру глибин дна акваторії пляжу; акт про усунення перешкод з дна акваторії пляжу.

Кількісна характеристика пляжів м. Одеса з геоморфологічними даними наведена у таблиці 2. Серед усіх пляжів Одеси Лузанівка має природний пляж з широким мілководдям,

значною шириною пляжу та розміщений поряд з Лузанівським гідропарком, значною рекреаційною зоною з лісовими насадженням. Крім цього, даний пляж не має перепаду висот пляжної та припляжної зони, що характерно для більшості одеських пляжів. Через значний перепад висот між корінним берегом та пляжами актуальним є забезпечення необхідної інфраструктури для комфортної доступності доівпляж доріжки, сходи, інша інженерна інфраструктура, що має задовольняти потреби різних категорій населення з різними фізичними можливостями.

Таблиця 2

Кількісні характеристики пляжів м. Одеси (вибірково)

Назва пляжу	Довжина	Ширина	Площа	Припляжна зона, довжина	Припляжна зона, ширина
Лузанівка	3320	25	83000	1580	228
Ланжерон	763	36	27468	967	318
Отрада	774	40	30960	1270	315
Дельфін	611	45	27495	56	517
Аркадія	737	52	38324	1040	38
Чайка (10-а ст. Вел. Фонтану)	305	54	16470	342	31
Рів'єра (12-а ст. Вел. Фонтану)	529	38	20102	512	30
Золотий берег (16-а ст. Вел. Фонтану)	355	40	14200	411	19

На пляжах виділяють три ландшафтних зони: акваторія, пляжна та припляжна зона [6]. Розрахунок розміру ландшафтних зон на одного відвідувача для морських пляжів має такі нормативні показники (таблиця 3).

Існує також необхідність визначення місткості самих пляжів, а також їх складових. Розрахунок зазначених показників можна зробити за допомогою наступних формул. Місткість пляжної зони (M_1 , осіб) можна становити таким чином:

$$M_1 = S/N,$$

де S – площа пляжної зони, у m^2 ; N – норма пляжної зони на 1 відвідувача ($5 m^2/особу$). Аналогічно розраховуємо місткість припляжної зони (M_2 , осіб):

$$M_2 = S/N,$$

де S – площа припляжної зони, у m^2 ; N – норма пляжної зони на 1 відвідувача ($5-15 m^2/особу$).

Т. Панченко [10] пропонує розраховувати місткість пляжної зони за наступною формулою:

$$W = \frac{F}{N \cdot k},$$

де W – місткість прибережних зон відпочинку, F – площа природних та штучних пляжів сумарна, m^2 ; N – норма площі пляжу на одного відвідувача ($5-8 m^2$); k – коефіцієнт одночасного завантаження пляжу ($0,5-1,0$).

Отримані результати наведено у таблиці 4. Зазначимо, що місткість пляжної та

припляжної зон розраховано з максимально можливим одночасним завантаженням відвідувачів, без врахування коливання кількості відпочиваючих протягом дня та в період сезону пляжно-купальної рекреації.

Таблиця 3

Розрахунок розміру ландшафтних зон морських пляжів на одного відвідувача [6]

Зона	Тип пляжу: морський
Акваторія, кв. м	5–10
Пляжна зона, кв. м:	
На піску	5
На гальці	5
Припляжна зона, кв. м	5–15

З метою визначення реального завантаження пляжів нами було проведено польове дослідження на ділянці у 100 м² пляжу «Аркадія» на початку серпня 2015 року об 11.00. Якщо взяти до уваги, що за нормативами на ділянці у 100 м² має перебувати 20 осіб (максимально), то за нашим спостереженням на даній ділянці нараховано 32 особи. Відповідно, перевищення за нормами становить 150%. Врахуємо, що існує фактор нерівномірності завантаження пляжу, який може змінюватись протягом дня відповідно до часу доби, а також коливається протягом тижня тощо.

Таблиця 4

Місткість ландшафтних зон пляжів м. Одеси

Назва пляжу	Площа, м ²	Місткість пляжної зони (M ₁) (n=5), осіб	Місткість пляжної зони (за методикою Т. Панченко)	Припляжна зона, площа, м ²	Місткість припляжної зони (M ₂) (n=10), осіб
Лузанівка	83000	16600	12450	360240	36024
Ланжерон	27468	5493,6	4120,2	307506	30750,6
Отрада	30960	6192	4644	400050	40005
Аркадія	38324	7664,8	5748,6	39520	3952
Чайка (10-а ст. Вел. Фонтану)	16470	3294	2470,5	10602	1060,2
Рів'єра (12-а ст. Вел. Фонтану)	20102	4020,4	3015,3	15360	1536
Золотий берег (16-а ст. Вел. Фонтану)	14200	930,6	484,68	7809	780,9

Відповідно до «Методики визначення ємності курортів» [10] та ДБН 360-92 [6] можна визначити порогове значення рекреаційної ємності усієї берегової смуги міста. Загальна довжина берегової смуги 31,5 км, з них 10,5 – промислові, рекреаційного призначення – близько 21 км. Розрахунок можна провести за наступною формулою:

$$W \equiv \frac{L}{N \cdot K_1 \cdot K_2},$$

де W – порогова ємність рекреаційних територій узбережжя; L – загальна довжина берегової смуги, що використовується для рекреації (21 км); N – нормативна величина берегової смуги для входу у воду (0,2 м/особу); K_1 – коефіцієнт одночасного завантаження пляжу (0,78); K_2 –

коефіцієнт кореляції (об'єкти інженерного облаштування – елінги, рятувальні станції, причали, атракціони) – 0,76.

Коефіцієнт добової змінності пляжного використання становить 1,2 [2], тому отримуємо наступні результати:

$$W = \frac{2100}{0,2 \cdot 0,78 \cdot 0,76} \cdot 1,2 = 201,6 \text{ тис. осіб/день.}$$

Нами попередньо означено, що норма забезпечення пляжів має становити 5м²/особу, що складатиме 100,8 га. За фактом пляжна зона міста становить 56 га, ще 44,8 га є дефіцитними. Тому у «Генеральному плані міста Одеси» планується формування близько 100,0 га нових пляжних територій, з них 52,2 га – для інженерного захисту території [2]. У зв'язку з цим у проектному розподілі території міста частка пляжних територій має збільшитись до 146 га, або 0,9% території міста Одеси.

Визначаючи кількісні характеристики, необхідно взяти до уваги санітарно-гігієнічні вимоги до пляжів, які викладено у ГОСТ 17.1.5.02-80 «Охрана природы. Гидросфера. Гигиенические требования к зонам рекреации» [4], де розглядаються питання якості води водного об'єкту і санітарного стану території вимогам даного стандарту; наявність або можливість зручних та безпечних підходів до води; наявність під'їзних шляхів до зони рекреації; безпечний рельєф дна акваторії пляжів (відсутність ям, заростей, водяних рослин, гострого каміння тощо); сприятливий гідрологічний режим (відсутність різких коливань води, течії не більше 0,5 м/с); відсутність можливості несприятливих та небезпечних процесів (зсуви, обвали тощо). Необхідними вимогами є також віддаленість від промислових зон, районів скидання стічних вод тощо.

У пляжній зоні мають бути кілька функціональних зон: відпочинку (40–60% території), обслуговування (роздягальні, буфети, 5–8%), спортивна (10%), зелена (20–40%), дитячий сектор (5–7%), пішохідні доріжки (3–5%). Також пляжі мають бути забезпечені кабінами для переодягання (роздягальні), душовими, вбиральнями, рятувальними пунктами, а також мають бути передбачені у припляжній зоні місця для автостоянки.

Відповідно до СНиП II-71-79 «Строительные нормы и правила. Часть II. Глава 71. Оздоровительные учреждения и учреждения отдыха» [18] кількість душових кабін, роздягалень, питних фонтанчиків розраховується на певну кількість осіб, залежно від типу закладу, його завантаженості тощо (табл. 5).

Таблиця 5

Розрахункова кількість інфраструктурного забезпечення для відпочиваючих на пляжі [18]

Найменування закладу відпочинку	Площа пляжу на 1 місце, м ²	Кількість місць на пляжі, у % від місткості закладів	Розрахункова кількість відпочиваючих на пляжі на			
			1 душову кабінку	1 унітаз у вбиральні	1 питний фонтанчик	1 кабінку для переодягання
Будинки відпочинку, пансіонати, туристичні бази, бази відпочинку, табори відпочинку	5	80	75	75	100	50
Дитячі табори	4	50	40	75	100	50

На основі вищезазначених норм та власних спостережень нами було проведено оцінку

інфраструктурного забезпечення пляжів м. Одеса (табл. 6). Відповідно до розрахованих нормативних показників, що виходять із значення загальної місткості пляжної зони та норми 1 об'єкта інфраструктури на певну кількість відпочиваючих, нами виявлено, що у багатьох випадках фактичні значення не досягають нормативних. До уваги взяті об'єкти інфраструктури, що є загальнодоступними.

Так, за кількістю душових кабін рівень забезпечення складає у середньому 25–50% від нормативного. Лише «Рів'єра» має 93% забезпеченості, «Золотий берег» перевищує норми та складає 154,7%. За кількістю кабін для перевдягання забезпеченість складає біля 30–50%, що також є недостатнім при максимальному навантаженні. Перевищення норм спостерігається на пляжі «Рів'єра» та «Золотий берег». За кількістю убиралень середні показники становлять 48–74% від норми, за виключенням «Золотого берега», де ця ж кількість перевищує норми у 3 рази. Отже, у цілому необхідно удосконалювати наявну інфраструктуру за забезпечувати її якісні характеристики.

На пляжах Одеси відсутні питні фонтанчики, що пов'язано з санітарно-гігієнічними нормами. Тому доступною є бутильована питна вода, що забезпечує безпеку споживання води для відпочиваючих.

Таблиця 6

Інфраструктурне забезпечення пляжів Одеси

Найменування пляжу	Розрахункова та фактична кількість об'єктів інфраструктури пляжів, шт.								
	Душові кабінки(душі)			Кабіна для перевдягання			Унітази у вбиральні		
	Нормативні	Фактичні	Відхилення від нормативного, %	Нормативні	Фактичні	Відхилення від нормативного, %	Нормативні	Фактичні	Відхилення від нормативного, %
Лузанівка	132,8	32	24,9	199,2	64	32,1	166	80	48,1
Ланжерон	43,9	14	31,8	65,9	37	56,1	54,9	40	72,8
Отрада	49,5	10	20,2	74,3	40	53,8	61,9	30	48,4
Аркадія	61,3	36	58,7	91,9	46	50,0	76	50	65,7
Чайка (10-а ст. Вел. Фонтану)	26	6	23,07	39,5	16	40,5	32,9	20	60,7
Рів'єра (12-а ст. Вел. Фонтану)	6,4	6	93,7	6,43	12	186,6	40,2	30	74,6
Золотий берег (16-аст. Вел. Фонтану)	5,17	8	154,7	7,75	12	154,8	6,4	20	312,5

Виходячи із норм та наявної інфраструктури пляжів, необхідно зазначити, що нами не враховувалась та частина пляжів, що знаходилась у оренді (оскільки доступність до цих пляжів була обмеженою). Розглянуто загальнодоступні пляжі, проте із врахуванням загальної площі. Вважаємо, що частина норм, розроблена у радянський період, потребує перегляду з одночасним підвищенням комфорту для відпочиваючих.

Досліджувані пляжі розташовані поряд з транспортною розв'язкою, мають дитячі майданчики, обладнані спостережним та медичним пунктом, а також мають ряд атракціонів для відпочинку та розваг дітей і дорослих (табл. 7). У припляжній зоні розміщені розташовані буфети з переліком холодних напоїв, запакованих та штучних продуктів харчування без необхідності їх термічної обробки. Також у зоні розташування корінного берега розташовані кафе, ресторани, а також готелі, розважальні заклади.

Також у м. Одеса сформувалась низка пляжних комплексів та комерційних пляжів, що мають значно вищий рівень інфраструктурного забезпечення, ніж загальнодоступні громадські пляжі. Такі пляжі розташовані у районі Аркадії: пляж «Ітака», «Ібіца»; у районі Пересипу: «Private Elling», Отради: «Otrada Beach Club» тощо.

Таблиця 7

Найменування пляжу	Інші об'єкти інфраструктури, шт.			
	Заклади розміщування (найближчі)	Заклади харчування (найближчі)	Атракціони	Дитячі майданчики
Лузанівка	5	7	6	6
Ланжерон	7	15	2	2
Отрада	1	5	3	3
Аркадія	6	17	2	2
Чайка (10-а ст. Вел. Фонтану)	2	5	1	1
Рів'єра (12-а ст. Вел. Фонтану)	4	4	2	2
Золотий берег (16-а ст. Вел. Фонтану)	3	4	2	2

У ринкових умовах виникає конкуренція між пляжами міста, сформовано ринок рекреаційних послуг міста. У даній ситуації виникає потреба у визначенні спеціалізації та позиціонуванні пляжів. Як правило, дані оціночні підходи будуються на основі запропонованих пляжних послуг, що визначаються інфраструктурним забезпеченням та сегментом споживачів, що сформувався за певний період часу.

У маркетингу визначення спеціалізації пляжів називають позиціонуванням відносно до споживання та специфічних потреб відвідувачів пляжів, тобто будь-який продукт пропонується як найкращий для певної групи споживачів [3]. В м. Одеса склались умови для позиціонування певної групи пляжів як історично, так і завдяки сучасним потребам споживачів: інфраструктура розваг, оснащення пляжів необхідним обладнанням для комфортного відпочинку тощо (табл. 8).

Так, наприклад, «Ланжерон» вважається пляжем однаково доступним для різних категорій населення, «Аркадія» користується популярністю молоді та прошарку населення, що орієнтується на ціни вище середнього з широким асортиментом послуг закладів гостинності тощо [3].

Таблиця 8

Маркетингове позиціонування пляжів м. Одеса [4]

Назва пляжу	Маркетингова концепція
Ланжерон	«Сімейний відпочинок з дітьми»
Отрада	«Відпочинок і спорт»
Рів'єра	«Відпочинок зі смаком»
Аркадія	«Відпочинок та розваги»

Одним із способів визначення маркетингового позиціонування пляжів є розробка «карти сприйняття» продукту відвідувачами пляжів. Вона складається на основі оцінок пляжів, яку дають відвідувачі. Для цього обирається кілька пар антонімів, за допомогою яких можна дати характеристику пляжу: «цікавий – нудний», «тихий – шумний», «спокійний – перенаселений» тощо. Шкала оцінок може бути у діапазоні від 1 до 10. Карту пропонується

формувати у вигляді двовимірної системи координат, на осях якої розміщені різні пари антонімів.

Позиціонування пляжу може визначатись також і на основі думки експертів. Після визначення існуючої позиції пляжу необхідний наступний етап у розробці стратегії позиціонування – вибір бажаної позиції. На даному етапі мають визначатись необхідні заходи, завдяки яким має бути досягнута необхідна позиція пляжів відповідно до запитів відвідувачів. Заключним етапом є розробка плану заходів для досягнення бажаних позицій: формується комплекс маркетингових засобів, особлива увага приділяється стратегії просування та реалізації туристичного продукту (у даному випадку, пляжів) [3].

В умовах відносної зрілості курортного господарства Одеси виникає потреба планування розвитку пляжної зони міста, яка має враховувати природний, технологічний, екологічний, інфраструктурний чинник. Якість води, геоморфологічні характеристики, інфраструктурне облаштування пляжів є передумовою для приваблення відвідувачів до пляжних зон міста.

Проте складною залишається ситуація з руйнуванням берегів, забрудненням морської води, хаотичною забудовою у прибережній смузі. Дані проблеми потребують створення цілісної системи вивчення стану пляжів, що може бути сформовано на основі створення кадастру пляжів курортних населених пунктів, реалізація якого є актуальною та розпочалась [17].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок. Вивчаючи пляжне господарство курортного міста на прикладі м. Одеса, нами визначено, що відбувається поступова сегментація пляжів відповідно до категорії споживачів. Найбільш низькі показники інфраструктурного забезпечення мають пляжі «Рів'єра» та «Золотий берег». У той же час наявність об'єктів ресторанного та готельного господарства поряд з пляжами «Аркадія», «Ланжерон», «Лузанівка», розташування поряд з транспортною розв'язкою та центром міста сприяли їх значному навантаженню відпочиваючими та створюють проблеми перевантаження у сезон активної рекреації. Крім цього, виникає необхідність компонентної оцінки пляжів міста, проведення їх до маркетингового позиціонування. Необхідність планування пляжних зон міста сприятиме удосконаленню управлінських рішень щодо збереження рекреаційної цінності пляжів, приведенню пляжних зон до вищезазначених у стандартах відповідно до пляжних територій. У процесі формування спільних дій учасниками мають бути як комунальні підприємства міста (пляжі), приватні власники (орендарі пляжів), власники закладів гостинності (ресторанного та готельного господарства), розваг, так і місцева влада, яка має забезпечувати безпечні умови для відвідування пляжів та їх прибутковості для забезпечення компенсації відновлення пляжів у несезонний період (намив пляжів, відновлення інфраструктури тощо).

Список використаних джерел

1. Генеральний план міста Одеси : пояснювальна записка : Том I. Сучасний стан. Проблеми і пріоритети розвитку міста. Арх. № 91052 // Про затвердження Генерального плану м. Одеси : рішення Одеської міської ради № 6489-VI від 25.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://omr.gov.ua/ua/acts/council/69315/>.

2. Генеральний план міста Одеси : пояснювальна записка : Том II. Природні умови та ресурси. Охорона навколишнього середовища. Арх. № 91053 // Про затвердження Генерального плану м. Одеси : рішення Одеської міської ради № 6489-VI від 25.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://omr.gov.ua/ua/acts/council/69315/>

3. Герасименко В. Г. Маркетингове позиціонування туристично-рекреаційних територій / В. Г. Герасименко // Вісник Донецького університету. Серія В. Економіка і право : науковий журнал. – Донецьк : Донецький національний університет, 2002. – № 2-1. – С. 186–190.

4. Охрана природы. Гидросфера. Гигиенические требования к зонам рекреации : ГОСТ 17.1.5.02-80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

- <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v5976400-80>
5. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень : ДБН 360-92**. – [чинний зі змінами від 19-03-2002]. – К. : Держбуд України, 2002. – 137 с.
 6. Планування та забудова міс, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій : ДБН Б.2.2-5:2011. – [чинний від 01-09-2012]. – К. : Мінрегіон України, 2012. – 50 с.
 7. Долотов В. В. Картографическая оценка пространственного распределения рекреационного потенциала Крыма на примере Севастопольского региона / В. В. Долотов, В. А. Иванов // Устойчивое развитие территорий: теория ГИС и практический опыт : материалы Международной конференции (29 июня – 5 июля 2009 г.). – Пермь, 2009. – Том 2. – С. 629– 633.
 8. Долотов В. В. Основные положения кадастровой оценки пляжей / В. В. Долотов, А. И. Амоша, В. А. Иванов, Л. Н. Саломатина // Экологическая безопасность прибрежной и шельфовой зон и использование ресурсо шельфа. – Севастополь : НПЦ «ЭКОСИ-Гидрофизика». – Том 14. – С. 462–476.
 9. Карпенко Н. І. Рельєф морських берегів : навч. посібник [для вищих навч. закладів] / Н. І. Карпенко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 308 с.
 10. Містобудування. Довідник проектувальника / за ред. Т. Ф. Панченка. – К. : Укрархбудінформ, 2001. – 192 с.
 11. Одеський регіон: природа, населення, господарство : навч. пос. / О. Г. Топчієв, О. І. Полоса та ін. ; за заг. ред. О. Г. Топчієва. – Одеса : Астропринт, 2003. – 184с.
 12. Повышение рекреационного потенциала Украины: кадастровая оценка пляжей Крыма / В. В. Долотов, В. А. Иванов / Морской гидрофизический институт НАН Украины. – Севастополь, 2007. – 193 с.
 13. Подведены итоги курортного сезона на одесском побережье // Официальный сайт города Одесса [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://omr.gov.ua/ru/news/64539>
 14. Природа Одесской области ресурсы, их рациональное использование и охрана / под ред. Г. И. Швевса, Ю. А. Амброз. – Киев, Одесса : Вища школа, Головное изд-во, 1979. – 144 с.
 15. Про внесення змін до Правил охорони життя людей на водних об'єктах України : наказ МНС України № 1214 від 24.09.2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1739-12/paran4#n4>
 16. Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України : наказ МНС України № 272 від 03.12.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0095-02>
 17. Про затвердження Програми створення служби містобудівного кадастру у складі управління архітектури та містобудування Одеської міської ради на 2013–2016 роки : рішення Одеської міської ради від 16.04.2013 № 3320-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ombk.odessa.ua/ua/kadastrova-informatsiya>
 18. СНиП II-71-79. Строительные нормы и правила. Часть II. Глава 71. Оздоровительные учреждения и учреждения отдыха [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ru-stroy.info/base/data/str-eeesyb/index.htm>
 19. Управление морской береговой зоной Украины: Проблемы развития, концептуальные поиски / Л.Л. Круглякова, В.Н. Степанов, И.А. Бердников и др. / науч. ред. Б.В. Буркинский. – Одесса : ИПРЭЭИ НАН Украины, 1998. – 167 с.
-